

I. YLEISTÄ

Oma kone ja härpäkkeet.

Opiskelijan on testattava oman koneensa toimivuus ennen yo-kokeita Abitti-järjestelmässä. Opiskelija pitää osata itse käynnistää kone Abitti-järjestelmään sekä hallita Abitti-järjestelmän toiminnot.

Koetehtävät:

Kukin koetehtävä kohdentuu kuten ennenkin ensisijaisesti johonkin tiettyyn kurssiin, mutta joskus tehtävän aihe sivuaa usean eri kurssin aluetta.

Yleisperiaate koetehtävien kohdentumisessa lukion yhteiskuntaopin eri kursseihin on, että: kuhunkin pakolliseen yhteiskuntaopin kurssiin kohdentuu yksi 30 pisteen ja yksi 20 pisteen tehtävä. (OPS2016: YH1, YH2 ja YH3 = Eurooppatieto)

Syventävään kurssin kohdentuu kaksi 20 pisteen tehtävää.

Yksi 20 pisteen tehtävä käsittelee teemoja, jotka integroivat useamman eri kurssin sisältöjä

Tarjolla 9 tehtävää:

- Saat vastata viiteen, ei pakollisia tehtäviä
- 20-pisteen tehtäviä on 6
- 30-pisteen tehtäviä on 3, kokeen lopussa
- Saat vastata enintään kahteen (2) 30-pisteen tehtävään!
- Enimmäispistemäärä on siten 120 pistettä (tai 100 p., jos vastaa viiteen 20-p tehtävään).

Toistaiseksi kokelas ei yhteiskuntaopin ja historian reaalikokeissa tarvitse vastauksen laatimisessa kuin tekstinkäsittelyohjelmaa. Myöhemmin aineidemme kokeisiin saattaa tulla tehtäviä, joissa edellytetään muidenkin ohjelmien käyttöä (esim. grafiikka, kuva-analyysi).

Osa kokelaista voi kokea sujuvaksi kirjoittaa vastaukset tekstinkäsittelyohjelmassa ja siirtää ne sitten vastauslomakkeeseen.

Tekninen häiriö voi tosin tuhota keskeneräisen vastauksen, ja siksi on syytä tallentaa tekstiä välillä vastauslomakkeellekin.

Vastausta suoraan vastauslomakkeelle kirjoitettaessa tekniset häiriöt eivät tuhoa vastausta, sillä lomakkeelta teksti tallentuu reaaliaikaisesti palvelimelle.

II. TEHTÄVÄTYYPIT

1. Esseetehtävät

a. Perustehtävät

- Perusrakenne;
  - **Syyt tai taustatekijät tai ydinkäsitteen/-käsitteiden määrittely**
  - Asian, ilmiön tai käsitteen kuvailu
    - a. miten liittyvä toisiinsa
    - b. keskeiset muutokset
    - c. keskeisimmät kehityslinjat
  - **Asian, ilmiön tai käsitteen selittäminen ja ymmärtäminen**
    - a. millä tavoin em. tuottavat tiettyjä surauksia
    - b. mitä on em. taustalla
    - c. mistä näkökulmista em. on mahdollista tarkastella

b. Ongelmakeskeiset esseetehtävät

- sisältävät väitteitä ja ongelmia
- edellytetään pohdintaa, analysointia ja arviointia → ”Pohdi”, ”Arvioi”.....
  - lähestyttävä riittävän **monesta näkökulmasta**
  - ehdottomasti **perusteltava** tosiasioin
  - ei jyrkkiä kannanottoja tai tarpeetonta tunteellisuutta ja moralisointia

c. Vertailutehtävät

- millaisia itse vertailtavat asiat ovat
- **eroja ja yhtäläisyyksiä**
- kuvailun lisäksi kyettävä problematisoimaan ja erittelemään eri näkökulmista
- voi syventää esittelemällä arkielämän sovellutuksia ja esimerkkejä

d. Käsitteenmäärittelytehtävät

- ei pelkkä ”käännös” tai kuvailu
- **miten käsite jäsentää yhteiskunnallista tai taloudellista ilmiötä/asiaa**
- voi olla eri tieteissä eri sisältö – esim. valtuutettu lakitiedossa (oikeustoimen tekemiseen) tai yhteiskuntatiedossa (kunnanvaltuusto)

2. Aineistopohjaiset tehtävät

a. Kirjalliset dokumenttitehtävät

- vastaus kytkettävä annettuun dokumenttimateriaaliin, **viittaukset dokumentteihin**
- vältettävä vastauksen tarpeetonta laajentamista
- mitä dokumentti kertoo asiasta tai ilmiöstä
- vertailutehtävä, eli usein kaksi dokumenttia antaa asiasta erilaisen kuvan

b. Kuvadokumenttitehtävät (harvinaisempia YH:ssa)

- samat ohjeet kuin historiassa:
- valokuvat, kartat, piirrookset, pilapiirrookset, maalaukset
- tunnistaminen, mitä kuva eittää ja mihin liittyy
- kuvan **luotettavuus**
- kuvan sanoma laajempaan yhteyteen (esim. poliittiset pilapiirrookset)

c. Tilastolliset ja graafiset tehtävät

- mistä graafi kertoo; tilastot, taulukot, käyrät, diagrammit
- **kehityssuunta, huippu- ja laskukohtat, poikkeukset ja ristiriidat**
- on esitettävä **tulkintaa** ja taustatekijöitä
- kytkettävä aikaan ja paikkaan
- kenen tuottamia ja milloin = **lähdekritiikki**

d. Lakitiedon tehtävät

- **esseetehtävät**
  - muistettava samat ohjeet kuin muissakin YH-tehtävissä
  - erityinen huomio täsmälliseen ilmaisuun ja juridisiin käsitteisiin
- **tapaustehtävät**
  - soveltavia tehtäviä
  - vastaus saattaa olla lyhyt
  - huomioitava kaikki asiaan vaikuttavat oikeudelliset näkökohdat
  - pääsäännöt ja poikkeukset
  - loogiset päättelyketjut – koska teki niin, sitä seuraa...
  - säädösten hierarkkisuus
  - erittele moraaliset tulkinnat faktoista
  - kielellisesti selkeät ja mahdollisimman aukottomat kokonaisuudet
  - eri tulkintavaihtoehdot ja ne näkökohdat, miten päädyit valitsemaasi ratkaisuun/tulkintaa

3. Kriittisyys

a. Mitkä asiat ovat aineistossa tärkeitä ja arvokkaita?

b. Kenen tai minkä ideologian näkökulmasta asioiden esittämisjärjestys on oikeutettu?

c. Kuinka hyvin aineiston pääväittämät on perusteltu?

d. Kuinka monesta näkökulmasta asiaa tai ilmiötä on tarkasteltu?

e. Mitä näkökulmia ei ole nostettu esille?

f. Kenen etuja tai ääntä edustavassa julkaisussa aineisto on julkaistu?

g. Milloin aineisto on julkaistu? Millaisessa tilanteessa?

III. Hyvän vastauksen piirteet

Ylioppilastutkinnon tehtävä on mitata, miten opiskelija on saavuttanut kussakin eri oppiaineessa opetussuunnitelman osoittamat tiedot ja taidot. Esimerkiksi historiassa näitä tietoja ja taitoja ovat olleet opetussuunnitelman mukaisten sisältöjen hallinta ja historian keskeisten käsitteiden asianmukainen ja täsmällinen käyttö, kokelaan kyky tulkita ja arvioida kriittisesti historiallisia lähteitä, tehdä niistä itsenäisiä päätelmiä ja vertailla historiallisia kysymyksiä koskevia tulkintoja sekä ottaa niihin perustellusti kantaa. Uusissa lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan taitotavoitteita entistä enemmän, joten niiden tulee saada vastaavasti huomiota myös aineidemme reaalikokeissa.

Historiallisen ja yhteiskunnallisen ajattelun taitoja on aiemminkin edellytetty hyviltä koevastauksilta, ja näihin taitoihin on syytä kiinnittää suoritusten arvostelussa entistä enemmän huomiota. Historian ja yhteiskuntaopin arvosteluohjeissa on kuvattu, mitä materiaalista tietoa vastauksissa tulee olla, ja ohjeen alussa on viitattu lyhyesti myös vastausten laadullisiin piirteisiin. Arvosteluohjeet eli hyvän vastauksen piirteet kuvaavat jatkossakin vastauksilta edellytetyt tietosisällöt, mutta niiden alkuun tulee entistä laajempi osa, jossa kuvaillaan, millaisiin laadullisiin piirteisiin arvostelussa kiinnitetään huomiota. Tämä voi olla hyödyllistä kokelaillekin, he kun eivät näytä aina hahmottavan sitä, että vastauksen arvo riippuu myös muusta kuin ”tietobittien” määrästä.

Hyvän vastauksen piirteet - taulukon alkuun tulee kuvaus arvostelussa huomioon otettavista vastauksen piirteistä (alla olevan tyyppinen). Se ottaa erityisesti esiin myös taitotavoitteisiin liittyvät vastausten olottuvuudet. Sarakkeissa esitetyt kuvaukset ovat esimerkinomaisia.

	0	Tyydyttävä	Hyvä	Kiitettävä
Tietojen oikeellisuus ja olennaisuus; käsitteellinen täsmällisyys	Ei lainkaan tehtävässä edellytettyä tietoa. Tehtävä on ymmärretty virheellisesti.	Niukkasisältöinen tai sisältää paljolti epäolennaisuuksia. Käsitteiden kovin puutteellista hallintaa. Vastaa vain osittain tehtävään.	Verraten täsmällistä ja tehtävään hyvin kohdentuvaa tietoa. Käsitteiden hyvää hallintaa.	Täsmällistä tietojen ja käsitteiden hallintaa. Olennaista ja aiheen kannalta mielekkäästi rajattuja tietoja.
Analyttisyys, loogisuus, perustelevuus	Jäsentymätön, sekava. Väitteet vailla perusteluita.	Niukasti perusteita esitetyille väitteille. Heikosti erittelevää aiheen tarkastelua. Luettelomainen tai epäselvä rakenne.	Väitteille verraten hyviä perusteluita, Aiheen tarkastelu johdonmukainen vaikka paikoitellen puutteita. Joiltakin osin analyttinen.	Hyvin analyttinen yleisote. Väitteillä hyvät perustelut ja aiheen tarkastelu johdonmukaista ja argumentoivaa.
Kriittisyys, moniperspektiivisyys, kyky arvioida ja soveltaa tietoja	Ei minkäänlaisia (lähde)kriittisiä huomioita eikä järkiperustaista tietojen arviointia tai soveltamista. Ei merkkejä eri tulkintojen tai vaihtoehtojen pohdintakyvystä.	Heikkoja merkkejä lähdekriittisyydestä. Joitain satunnaisia heikkoja merkkejä eri näkökulmien ja tulkinnallisuuden pohdinnasta. Kyky soveltaa tietoja on heikosti havaittava.	Paikoitellen hyvää (lähde)kriittistä pohdintaa ja hyviä tulkintoja. Joitain hyviä esimerkkejä moniperspektiivistä otetta edustavasta ajattelusta. Joitain merkkejä tietojen arviointikyvystä ja soveltamiskyvystä.	Terävä ja oivaltava (lähde)kriittinen ote. Moniperspektiivistä punnittua pohdintaa. Tietojen arviointia ja soveltamista monin paikoin.

HYVÄ JA HUONO VASTAUS

Kypsyyttä osoittavan vastauksen tunnusmerkit:

- kokonaisuus on jäsennelty ja asiasisällöltään johdonmukainen
- tehtävän kannalta olennaisia tietoja riittävästi; pituus ja detaljitietojen määrä eivät sinänsä ole ansioita
- syitä ja seurauksia tarkastellaan asianmukaisesti eri näkökulmista
- esitetyt väitteet perustellaan selkeästi
- asioiden käsittely ilmentää tietojen ja taitojen itsenäistä hallintaa ja kykyä niiden soveltamiseen
- tehtäviin liittyviä aineistoja käytetään tarkoituksenmukaisesti
- esitetyt tiedot asetetaan laajempiin asiayhteyksiin
- erityisesti pohdiskelua edellyttävissä tehtävissä erotetaan tosiasiat, perustellut kannanotot ja mielipiteet

Heikon vastauksen tunnusmerkit:

- suorituksessa on selviä asiavirheitä
- ajatukset on ilmaistu epäselvästi tai epätarkasti
- esitetyt tiedot osoittavat, että kokelas on käsittänyt tehtävän väärin, tai ovat muuten selvästi epäolennaisia
- vastaus rakentuu pelkästään mielipiteiden varaan.

IV. YH - Sähköiset YO-kokeet ja materiaalit:

<https://yle.fi/aihe/abitreenit/yhteiskuntaoppi>

http://yle.fi/plus/other/2017_sahkoiset-yo/yhteiskunta/#q1

http://yle.fi/plus/other/2017_sahkoiset-yo/yhteiskunta/attachments/index.html

<https://peda.net/helsinki/tyk/tya/lukio/yhteiskuntaoppi/oyo/yy>

www.ylioppilaslautakunta.fi

<http://www.edu.fi/etalukioetusivu>

Reaalin vastaamistekniikasta

1. Lue kysymys huolellisesti (ja useaan otteeseen, vielä vastaamisen jälkeenkin)

- Mitä kysytään?
- Liittymäkohdat muuhun?

2. Huomioi (kirjoita ylös tms.) kysymys-/komentosanat (pohdi, vertaa, arvioi, analysoi jne.)

3. Selvitä avainkäsitteet (vaikkei tehtävänannossa niin pyydetäkään)

4. Analysoi aineisto

- trendit ja yleisimmät muutokset/suuntaukset, huomattavimmat poikkeukset
- sitten syyt edellisiin

5. Jäsentele: käsittekartta, luettelo tms. pääongelmista/-asioista

- Mieti perusteluita
- Havainnollistavia esimerkkejä

6. Esitä tarvittaessa lähdekritiikkiä asiasta (puolesta/vastaan) ja varsinkin aineistosta

- lähteen alkuperä (esim. puoluepoliittinen kytkös, ikä, kanava, henkilö, tarkoituksellisuus...)
- Voidaanko pitää luotettavana ja/tai neutraalina

→ Laadi suunnitelma ennen varsinaisen vastaamisen aloittamista! Näin varmistat, että kaikki haluamasi näkökohdat tulevat vastaukseen.

Muuta:

- Hyvä suomen kieli
- Ajankohtaisuus + muu lisätieto
- Eri näkökulmien tarkastelu
- Yhtymäkohdat muihin YH-kursseihin tai oppiaineisiin
- Hyvän esseen rakenne:
  - Aloituskappale (mistä kysymys, käsitteitä...)
  - 3-6 käsittelykappaletta/aihekokonaisuutta
  - lopetuskappale (pohdintaa, lyhyesti johtopäätökset, tulevaisuuteen viittaamista...)